

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมขอม”
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์
A Local Curriculum Development, “Khmer Civilization”, for Lower Secondary
School Students of Phanomrung School, Buriram Province.

ฐิตาภรณ์ เวียงวิเศษ¹ / โกวิท วัชรินทรางกูร² / อารีรัตน์ เมืองแสน³ / อมฤทธิ บุปผโต⁴ /
ไพจิตร อภัยจิตต์⁵ / จันทรา ปักการะโล⁶ / สุธาทิพย์ สารทพลกรัง⁷

Thitaporn Wiangwiset / Kowit Watcharintarangoon / Areerat Muangsaen / Amarit Buppato /
Pijit Apijit / Jantra Paggaratho / Sutatip Sartpongtrang

¹ กลุ่มวิชาทดสอบและวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Subject Group of Testing and Educational Research, Faculty of Education,
Buriram Rajabhat University

² กลุ่มวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Subject Group of Curriculum and Instruction, Faculty of Education,
Buriram Rajabhat University

³ สาขาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Physics Program, Faculty of Science, Buriram Rajabhat University

⁴ โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์
Buriramphitthayakhom School, Buriram Province

⁵ โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์
Supervisor, Office of Buriram Primary Educational Service Area 3

⁶ ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3
Phanomrung School, Faculty of Science, Buriram Province

⁷ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ
Office of Academic Service and Information Technology, Buriram Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) การร่างหลักสูตร โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหาร และครูโรงเรียนพนมรุ้ง เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของหลักสูตรสถานศึกษา และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากนั้นได้นำมาจัดทำเป็นเอกสารแล้วจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ร่วมวิพากษ์ประกอบด้วย คณะผู้วิจัย ครูผู้ชำนาญการด้านการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา เมื่อได้ร่างหลักสูตรแล้ว คณะผู้วิจัยได้ส่งร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผล นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนพนมรุ้งเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) การใช้หลักสูตร คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 3) การประเมินผลหลักสูตรได้ดำเนินการประเมินผลโดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักเรียน

และสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนนักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนครู ที่สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาและชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอารยธรรมขอม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลการประเมินการใช้หลักสูตร พบว่าหลังเรียนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่นอารยธรรมขอมหลังเรียนอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.84 และ 3.89 ตามลำดับ โดยนักเรียนมีความภูมิใจในแหล่งอารยธรรมขอมในท้องถิ่นของตน นักเรียนมีจิตสำนึกรักในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นของตนเอง รู้สึกรักประเทศไทย และท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคมและท้องถิ่นตามลำดับ นักเรียนมีความพึงพอใจในการปรับปรุงการเรียนในหลักสูตรท้องถิ่นมากที่สุดคือด้านการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือ ด้านการวัดผลประเมินผล และด้านคุณลักษณะ/บุคลิกภาพนักเรียน ผู้ปกครองอยากให้เด็กได้เรียนวิชานี้ต่อไป เพราะเป็นเอกลักษณ์ให้ภูมิใจในท้องถิ่นของตน กิจกรรมที่ผู้ปกครองภูมิใจคือเห็นบุตรได้แสดงละครเกี่ยวกับพนมรุ้ง และส่วนหนึ่งบุตรได้เล่าความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ผู้ปกครองฟัง และเห็นบุตรวาดรูป และเขียนบรรยายเกี่ยวกับปราสาทพนมรุ้ง ครูผู้สอนกล่าวว่า วิชานี้เป็นที่สนใจของนักเรียน ชุมชนเสนอแนะว่า ถ้าจะให้ต่อเนื่อง ต้องให้หน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสนับสนุนอีกทางหนึ่ง และต้องการให้โรงเรียนออกไปทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ชุมชนรับรู้ด้วย

คำสำคัญ: หลักสูตรท้องถิ่น, อารยธรรมขอม

Abstract

The purpose of this study was to develop the local curriculum, "Khmer Civilization", for lower secondary school students of Phanomrung School, Buriram Province. There were 3 stages of studying: 1) Curriculum Drafting. This step was done through a Focus Group and a workshop. The workshop participants included the school administrators and the teachers of Phanomrung School. The result of this workshop was the draft

of local curriculum, and the draft was sent to the curriculum experts to examine the appropriateness and the concordance between objectives and contents, learning activities and assessment. The researcher team not only had organized the workshop but also had surveyed learning resources in the community of Phanomrung School to be information for learning activities setting. 2) Curriculum Implementation. The researchers tried out the draft curriculum with the lower secondary school students, Matthayomsueksa1 and 2. 3) Curriculum Evaluation. The researchers employed the questionnaire to ask the students and did the depth-interview with the students' representatives, the administrators, teachers, and the school board committee who were people from the community. The result of the study was the local curriculum entitled "Khmer Civilization" for lower secondary school students of Phanomrung School, Buriram Province. The results from the curriculum evaluation revealed that the students had knowledge and understanding the curriculum at the high level. They were proud of the civilized area of their community, realized to conserve their natural resources, arts and cultures, festivals, had the feeling of loving their country and locality, focused on making benefits and decent deeds for society and locality, consecutively. The most satisfaction in learning improvement in this curriculum was learning and teaching area. The parents wished this program available for their children because the curriculum revealed their identity and made them proud of their homeland. The activities that the parents were proud of the children played the Phanomrung Sanctuary Drama, told the story of Phanomrung Castle to their parents. The teachers told that this subject interested the students, and the parents suggested the community officers

support this project, and the school should also do activities to give knowledge concerning Phanomrung to the community.

Keywords: Local Curriculum, Khmer Civilization

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ ว่าต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้อง เกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริม สิทธิหน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความภาคภูมิใจใน ความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของ ประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของ ชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความ รู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จัก หน้าที่ตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากหลักสูตรแกนกลางการ ศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรแกน กลางที่ผู้เรียนทุกคนในประเทศไทยต้องเรียน ประกอบ กับประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดราย ละเอียดสาระการเรียนรู้แกนกลางตามหลักสูตรการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษา ในฐานะหน่วยงานขับเคลื่อนหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 4 ภารกิจ คือ กำหนดเป้าหมาย/จุดเน้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนในระดับ ท้องถิ่น การพัฒนาสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อเผยแพร่ ให้สถานศึกษาใช้การประเมินคุณภาพผู้เรียนระดับท้องถิ่น เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนโดยรวมตามหลักสูตร และ จุดเน้นในระดับท้องถิ่น และนำสู่การเป็นฐานข้อมูลในการ พัฒนาต่อเนื่อง และเพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วย การวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากร สนับสนุน ส่งเสริม ติดตามผล ประเมินผล วิเคราะห์ และรายงานผลคุณภาพ ของผู้เรียน เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศ ชาติ ตามมาตรา 27 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการ

ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทั้งนี้อาจกำหนดเป็นสาระการ เรียนรู้รายปีหรือรายภาค กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ฯลฯ การแทรกเนื้อหาในท้องถิ่นในการเรียนการสอนทั้ง 8 กลุ่มสาระ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในแต่ละ ท้องถิ่นต้องการ เกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง มี แนวทางการปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น คือ การ ปรับรายละเอียด เนื้อหา ของกระบวนการวิชาให้สอดคล้องกับ สภาพความต้องการของท้องถิ่น ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัด ทำรายวิชาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น และสถาน ศึกษาจะต้องกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์หรือ มวลความรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถและ มีทักษะตามที่หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ รวมทั้งจะต้องส่งเสริมสนับสนุนและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง เพื่อปลูกฝังให้ผู้เรียนมี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับท้องถิ่น เกิดความรักความผูกพัน และภาคภูมิใจในถิ่นกำเนิดของตน นำสิ่งดีงามที่มีในท้องถิ่น มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง สังคม และดำรง ชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข สำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามุขมนตรี เขต 3 ได้กำหนดกรอบ สาระการ เรียนรู้ท้องถิ่น ระดับเขตพื้นที่การศึกษา เป็นสาระการเรียนรู้ ท้องถิ่นที่ทุกโรงเรียนในสังกัดจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอุทยาน ประวัติศาสตร์พนมรุ้ง หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้จัดการศึกษาเป็น 3 ระดับ โดยใน แต่ละระดับจะมีจุดเน้นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้สอดคล้อง กับพัฒนาการของผู้เรียน สำหรับ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอน ต้น ซึ่งเป็นเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ มีจุดเน้นเพื่อพัฒนา ความสามารถทักษะพื้นฐานด้านการเรียนรู้และทักษะใน การดำรงชีวิต ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความภูมิใจ ในความเป็นไทย มีพื้นฐานในการประกอบอาชีพและ ศึกษาต่อ สามารถสำรวจความถนัด ความสนใจของตนเอง โดยให้มีสาระเพิ่มเติมได้ ซึ่งลักษณะสาระเพิ่มเติมที่สถาน ศึกษาสามารถกำหนดได้ตามความเหมาะสม อาจจัดเป็น รายวิชา หรือโครงการที่สนองความถนัด ความสนใจของ ผู้เรียน โดยจะมีเนื้อหาที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาชุมชนและ สังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อ เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ จังหวัดบุรีรัมย์ มียุทธศาสตร์คือ “เป็นสังคมเกษตร ที่มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีบ้านเมืองน่าอยู่ และเป็นศูนย์กลาง

การท่องเที่ยวทางอารยธรรมขอม” และมีปราสาทหินที่มีชื่อเสียงตั้งอยู่ในเขตจังหวัดที่สำคัญ คือ ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำ และแหล่งอารยธรรมขอมอื่นๆ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ในเนื้อหาสาระใกล้ตัว ตลอดจนสถานการณ์จริงในชีวิต โดยการกำหนดให้เป็นจุดศึกษาค้นคว้าของผู้เรียน นอกจากจะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเร็วยิ่งขึ้นแล้วยังเป็นการสร้างความรัก ความภาคภูมิใจ ความผูกพันในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดกับเยาวชน ซึ่งจะทำให้เกิดแนวคิดในการอนุรักษ์ทรัพยากรในท้องถิ่น นักเรียนที่จะจบการศึกษาภาคบังคับควรมีความรู้เกี่ยวกับแหล่งอารยธรรมขอม และมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีปรัชญา คือ สถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น มีภารกิจสำคัญ คือ วิจัยและบริการวิชาการแก่ชุมชน ดังนั้น จึงดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและจัดกระบวนการเรียนรู้ เรื่องอารยธรรมขอม โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง อารยธรรมขอม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. ประชากรในการศึกษาสิ่งกำหนดหลักสูตร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน ของโรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ นักวิชาการจากกรมศิลปากร และผู้มีความรู้ในท้องถิ่น
2. ประชากรในการใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์
3. ประชากรในการประเมินผลการใช้หลักสูตร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 ครู และผู้ปกครองนักเรียน โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดประเด็นการศึกษา

ดังนี้

1. การร่างหลักสูตร เรื่อง “อารยธรรมขอม”
2. การนำหลักสูตร เรื่อง “อารยธรรมขอม” ไปใช้
3. การประเมินผลหลักสูตร เรื่อง “อารยธรรมขอม”

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้หลักสูตร เรื่อง “อารยธรรมขอม” เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
2. ได้แผนการเรียนรู้ เรื่อง “อารยธรรมขอม” เพื่อใช้ในการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์
3. ได้ผลการใช้หลักสูตร เรื่อง “อารยธรรมขอม”
4. โรงเรียนที่เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในเขตจังหวัดบุรีรัมย์สามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้
5. ได้หลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง “อารยธรรมขอม” ของโรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ และสามารถนำหลักสูตรดังกล่าวไปใช้ในโรงเรียนที่เปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์และจังหวัดใกล้เคียงที่มีแหล่งอารยธรรมขอม เช่น จังหวัดสุรินทร์ จังหวัดศรีสะเกษ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ

1. การร่างหลักสูตร โดยการจัดสนทนากลุ่ม (Focus Group) และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ผู้เข้าประชุมประกอบด้วยผู้บริหาร และครูโรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ทุกคน เพื่อวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อนของหลักสูตรสถานศึกษา และเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จากนั้นได้นำมาจัดทำเป็นเอกสารแล้วจัดประชุมเชิงปฏิบัติการในการวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ร่วมวิพากษ์ประกอบด้วย คณะผู้วิจัย ครูผู้ชำนาญการด้านการสอนกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศึกษานิเทศก์เขตพื้นที่การศึกษา เมื่อได้ร่างหลักสูตรแล้ว คณะผู้วิจัยได้ส่งร่างหลักสูตรให้ผู้เชี่ยวชาญได้พิจารณาความเหมาะสมและความสอดคล้องเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการ

ประเมินผล นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้สำรวจแหล่งเรียนรู้ในชุมชนของโรงเรียนพนมรุ้งเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

2. การใช้หลักสูตร คณะผู้วิจัยได้ทดลองใช้หลักสูตรกับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ และมีการนิเทศติดตามเป็นระยะๆ เป็นเวลา 1 ปีการศึกษา

3. การประเมินผลหลักสูตร ดำเนินการประเมินผลหลังจากมีการดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรไปแล้ว 1 ปี โดยใช้แบบสอบถามเพื่อสอบถามนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 จำนวน 120 คน และ 128 คน ตามลำดับ และสัมภาษณ์เชิงลึกตัวแทนนักเรียน ผู้บริหาร เพื่อนครูที่สอน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน

สรุปผลการวิจัย

การดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ได้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ ประกอบด้วย สาระ/มาตรฐาน ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นอารยธรรมขอม คำอธิบายรายวิชา ผลการวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และมีผลการประเมินการใช้หลักสูตร ดังนี้

1. ผลการประเมินความคิดเห็นก่อนเรียนเกี่ยวกับ “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย 3.83 และ 3.99 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีในท้องถิ่นตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือนักเรียนรู้จักแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นเกี่ยวกับอารยธรรมขอม มีค่าเฉลี่ย 3.28

2. ผลการประเมินความคิดเห็นและความพึงพอใจหลังเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องอารยธรรมขอมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัด

บุรีรัมย์พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก คือมีค่าเฉลี่ย 3.84 และ 3.89 ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ นักเรียนมีความภูมิใจในแหล่งอารยธรรมขอมในท้องถิ่นของตนเอง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คือการจัดการเรียนรู้เรื่อง “อารยธรรมขอม” มีการใช้สื่อประกอบอย่างหลากหลาย มีค่าเฉลี่ย 3.68 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 คือ นักเรียนพอใจกับการใช้สื่อประกอบ การจัดการเรียนรู้เรื่อง “อารยธรรมขอม” มีค่าเฉลี่ย 3.64

3. ความพึงพอใจและข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงในการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง อารยธรรมขอม สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่า มีความพึงพอใจส่วนใหญ่สูงกว่าร้อยละ 90 ยกเว้นด้านท้องถิ่นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2 มีความพึงพอใจร้อยละ 75.6 และ 80.5 ตามลำดับ

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์นักเรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนเพื่อสัมภาษณ์ผลที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “อารยธรรมขอม” สรุปได้ว่า นักเรียนมีความภาคภูมิใจที่ได้อยู่ในท้องถิ่นที่มีแหล่งอารยธรรมขอม และการเรียนหลักสูตรท้องถิ่นทำให้นักเรียนมีข้อมูลเพื่อนำไปเล่าให้ผู้ปกครอง หรือเพื่อนต่างถิ่นได้ทราบประวัติความเป็นมาและความสำคัญของท้องถิ่นของตนเอง นักเรียนชอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยครูนำนักเรียนไปทัศนศึกษาจากสถานที่จริง ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง ผู้ปกครองอยากให้บุตรได้เรียนวิชานี้ต่อไป เพราะเป็นเอกลักษณ์ให้ภูมิใจในท้องถิ่นของตน กิจกรรมที่ผู้ปกครองภูมิใจคือเห็นบุตรได้แสดงละครเกี่ยวกับพนมรุ้ง และส่วนหนึ่งลูกได้เล่าความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ผู้ปกครองฟัง และเห็นบุตรวาดรูปและเขียนบรรยายเกี่ยวกับปราสาทพนมรุ้ง เพื่อนครูกล่าวว่าวิชานี้เป็นที่สนใจของนักเรียน ชุมชนเสนอแนะว่า ถ้าจะให้ต่อเนื่อง ต้องให้หน่วยงานในท้องถิ่นเข้ามาช่วยสนับสนุนอีกทางหนึ่ง และอยากให้โรงเรียนออกไปทำกิจกรรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพนมรุ้งให้ชุมชนรับรู้ด้วย

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผลการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมของ มีประเด็นที่น่าสนใจในการอภิปราย ดังนี้

1. หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “อารยธรรมขอม” ที่พัฒนาขึ้น ใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับวิธีนะ บัวสนธิ์ (2535) ที่กล่าวว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนา หลักสูตรท้องถิ่นควรประกอบด้วยบุคลากรที่เกี่ยวข้อง 2 ฝ่าย คือ บุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา ได้แก่ผู้บริหาร ครู และนักเรียน และบุคลากรภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ นัก วิจัย นักพัฒนาหลักสูตร นักวิชาการ ศึกษานิเทศก์ ตัวแทน ชุมชนซึ่งหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “อารยธรรมขอม” ได้ดำเนินการ สอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว ทำให้หลักสูตรมีความถูกต้อง และสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2. ในการนำหลักสูตรไปใช้เป็นหน้าที่ของ บุคลากรทุกคนภายในสถานศึกษาทั้งผู้บริหารโรงเรียน หรือ ครู หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในการบริหารหลักสูตร การจัดเตรียมบุคลากร การสนับสนุนทรัพยากร การจัด เวลาเรียน และการติดตามการใช้หลักสูตรโดยเฉพาะครูผู้ สอนมีส่วนร่วมในการร่างหลักสูตร วิเคราะห์หลักสูตร นำ หลักสูตรไปใช้ มีการปรับปรุงเป็นระยะๆ นอกจากนี้ยังมี การนิเทศติดตามจากศึกษานิเทศก์จากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ทำให้หลักสูตรตอบสนองต่อการเรียนรู้ของผู้ เรียน ตามแนวคิดของวิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวช (2542) ที่กล่าว ว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมีความสำคัญ มีการกำหนด องค์ประกอบต่างๆ ให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและตอบ สอนองความต้องการของสังคม

3. จากผลการประเมินการใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “อารยธรรมขอม” สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น โรงเรียนพนมรุ้ง จังหวัดบุรีรัมย์พบว่านักเรียนมี ความคิดเห็นก่อนเรียนและหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเนื่องจากโรงเรียนพนมรุ้งอยู่ใกล้ปราสาทหิน พนมรุ้งซึ่งมีชื่อเสียงระดับโลก นักเรียนจึงมีความตระหนัก

อยู่แล้ว แต่สิ่งที่นักเรียนยังมีน้อยคือด้านความรู้ความเข้าใจ ซึ่งนักเรียนได้เรียนรู้ประวัติความเป็นมา ข้อมูลที่แท้จริง และได้ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้จริง ได้ฝึกการค้นคว้าหา ข้อมูล ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจทุกด้านเกินร้อยละ 90 ยกเว้นด้านห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาพรรณ คำบุญมี (2545) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วย ชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 และ อุดม ปานฮวด (2546) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง “การ ทอผ้ามัดหมี่” ที่ผลการประเมินพบว่า หลักสูตรมีคุณค่าสูง เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นผู้เรียนสามารถนำความรู้ไป ใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้นำชุมชนมี ความเห็นสอดคล้องกันเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 จากผลการประเมินความพึงพอใจ ของนักเรียน ด้านห้องเรียนนักเรียนมีความพึงพอใจน้อย ที่สุด ดังนั้นควรจัดห้องเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่อง อารยธรรมขอม เช่น การจัดป้ายนิเทศ การนำเครื่อง คอมพิวเตอร์มาตั้งไว้ในห้องเรียนเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูล

- 1.2 นักเรียนต้องการให้ครูได้นำนักเรียนไป ศึกษาจากสถานที่จริงมากขึ้น ให้ครบทุกชั้น

- 1.3 ครูผู้สอนควรลดความเข้มข้นของเนื้อหา สาระลง เนื่องจากยากเกินไปสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

- 2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของ แต่ละโรงเรียนให้เหมาะกับบริบทของโรงเรียนตนเองทุกแห่ง

- 2.2 ควรมีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียน รู้โดยใช้หลักสูตรท้องถิ่น

เอกสารอ้างอิง

- ประภาพรณ คำบุญมี. (2545). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเรื่องผลิตภัณฑ์อาหารจากกล้วยชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏอุบลราชธานี.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เพื่อถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น: กรณีศึกษาชุมชนแห่งหนึ่งในเขตภาคกลางตอนล่าง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- วิชัย ประสิทธิ์วุฒิเวชช์. (2542). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น: สถานที่ท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: บริษัทเซ็นเตอร์ดีสคัฟเวอรี่ จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- อุดม ปานฮวด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง “การทอผ้ามัดหมี่”. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.